

ФАСИЛІТАТИВНІ ВМІННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: ХАРАКТЕРИСТИКА ТА СТРУКТУРА

УДК 378.091.3:811

DOI : 10.12958/2227-2747-2021-1(176)-53-62

Гусакова Оксана Олександрівна,

викладач кафедри східних мов,

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

м. Старобільськ, Україна

oksana.lasii@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-0602-3644>

Для цитування: Гусакова О. О. Фасилітативні вміння майбутніх учителів іноземної мови: характеристика та структура. *Освіта та педагогічна наука*. 2021. № 1 (176). С. 53 – 62.

References (стандарт АРА): Husakova, O. O. (2021). Fasylytatyvni vminnia maibutnikh uchyteliv inozemnoi movy: kharakterystyka ta struktura [Facilitative Skills of Future Foreign Language Teachers: Characteristics and Structure]. *Osvita ta pedahohichna nauka – Education and Pedagogical Sciences, 1 (176)*, 53 – 62 [in Ukrainian].

Постановка проблеми. Головне завдання модернізації сучасної української освіти та вихід на рівень європейських освітніх стандартів полягає в підвищенні її якості, що розглядається як комплексна характеристика, яка відображає ступінь відповідності державним стандартам, потребам суспільства, а також особистим очікуванням професіонала.

Учитель – це ключова особистість освітнього процесу, а тому одним із напрямів підвищення якості освіти є формування й розвиток його педагогічної майстерності. Педагогічна майстерність, своєю чергою, – це не лише знання предмета та методології викладання, але й професійний розвиток, а особливо – здатність до фасилітації освітнього процесу. Зазначимо, що важливою умовою успішного та стабільного економічного розвитку країни є знання іноземних мов. Це означає, що іноземні мови є

пріоритетними не лише для вчителів чи викладачів гуманітарного напрямку, а й для фахівців усіх сфер діяльності. У 2019 році Міністерство освіти і науки України та Британська Рада в Україні створили й опублікували концепцію розвитку англійської мови в університетах, що передбачає запровадження мовних курсів та інтенсивів для досягнення рівня B1 для вступників закладів вищої освіти до 2023 року. Наразі Україна за цим показником посідає 28-е місце з 32, а це є підтвердженням того, що кардинальних змін потребує й підхід у викладанні іноземної мови в закладах середньої освіти.

Сьогодні знання іноземної мови – це запорука успіху. Базова підготовка, що надається в закладах середньої освіти, потребує залучення спеціальних навчальних технік і прийомів.

На сучасному етапі розвитку науки в Україні можна напевно сказати, що часи, коли достатнім доказом опанування мови було вміння перекладати з іноземної мови та, навпаки, адаптованих, неавтентичних текстів, уже минули. Зараз відбувається реформування освітнього процесу у ЗВО України відповідно до загальноєвропейських вимог до якості освіти: інформатизація–глобалізація освітнього простору, інтеграція процесів у сучасній освіті, налагодження українськими ЗВО співпраці з європейськими та східними навчальними закладами у сфері навчальної та наукової діяльності, проведення міжнародних обмінів, можливість здобуття другої вищої освіти, навчання за магістерськими програмами за кордоном тощо (Смовженко, 2014).

У сучасній науці існує велика кількість ефективних підходів до викладання іноземних мов, але найбільш актуальним можна вважати комунікативний. Успішне засвоєння іноземних мов через комунікативний підхід потребує використання майбутніми вчителями іноземних мов сучасних освітніх технологій та фасилітативних умінь.

Учитель іноземної мови виконує подвійну роль: викладає зміст конкретної дисципліни та створює сприятливу атмосферу, що допомагає ефективному засвоєнню матеріалу. Такому вдалому поєднанню двох аспектів навчання сприяє фасилітація та фасилітативні вміння майбутніх учителів іноземної мови. Тому першочерговий виклик, що постає перед майбутнім учителем іноземної мови, – реалізація своїх фасилітативних умінь у процесі викладання та розуміння, що спосіб переда-

чі інформації є настільки ж важливим, як і її зміст. Досить часто вчителі зосереджуються на змісті інформації, яку вони надають, і занадто мало приділяють уваги процесам, що можуть бути залучені під час викладання іноземної мови для кращого засвоєння інформації.

Індивідуальний підхід, повага, конструктивне оцінювання та вміння підлаштуватися під вимоги учнів сприяють ефективному засвоєнню знань. Фасилітативні вміння є критично важливими для успішного викладання та вивчення іноземних мов.

Аналіз актуальних досліджень.

Протягом останнього десятиліття вітчизняні й зарубіжні науковці наголошували на необхідності розвитку вмінь, що сприяють полегшенню навчання. Зокрема, Л. Сайр (2008) продемонстрував, що поглиблене навчання та фасилітативні вміння можуть ефективно підготувати спеціалістів для роботи з групами і при цьому досягти позитивних змін. Е. Рілла, К. Патерсон, Л. Мантон і П. Дей (E. Rilla, C. Paterson, L. Manton, & P. Day, 2006) описували, як фасилітативні вміння впливають на ефективність відносин та надають корисний результат не лише індивідам, а й загалом громаді. Крім того, процес навчання змінюється з неефективного на продуктивний завдяки позитивному впливу з боку фасилітативних умінь.

Феномен фасилітації в педагогічній діяльності досліджують і вітчизняні науковці: Є. Маслова вивчає фасилітативну спрямованість, Н. Шахматова – якості фасилітатора, Н. Волкова, О. Галіцан, Т. Гура, В. Нестеренко, Г. Трухан, О. Фісун та інші – фасилітативні вміння.

Проте проведений аналіз наукової літератури показав, що фасилітативні вміння майбутніх учителів іноземної мови залишаються недостатньо вивченими і є потреба в їхньому більш детальному розгляді.

Мета статті – розкрити сутнісні характеристики та структуру фасилітативних умінь майбутніх учителів іноземної мови.

Методологія та методи дослідження. У процесі наукового пошуку для досягнення мети використано комплекс загальнонаукових методів, а саме: аналіз, порівняння та синтез наукових досліджень.

Виклад основного матеріалу

Термін «фасилітація» (у перекладі з англійської – *facilitate*) означає полегшувати, сприяти, допомагати, просувати. У психології фасилітацію визначають як посилення домінантних реакцій або дій особистості в присутності інших, зазвичай авторитетних людей – спостерігачів, партнерів. У педагогіці фасилітація визначає управління навчальною діяльністю учнів, за якого вчитель займає позицію помічника й допомагає учневі самостійно знаходити відповіді на питання і (або) формувати будь-які навички. Педагогічна фасилітація – це умова продуктивності навчання або виховання й розвитку суб'єктів педагогічного процесу за рахунок особливого стилю спілкування та власне особистості педагога (Волошко, 2016, с. 98).

На думку вчених (О. Левченко, І. Пундик, Т. Сорочан), фасилітативна функція педагога (андрагога) полягає в забезпеченні усвідомленого учіння, вона спрямована на узгодження дій з тими, хто навчається, попередження їхніх помилок, надання їм допомоги, забезпечення позитивного психологічного настрою, стимулювання бажання вчитися, надання вибору й свободи дій у вирішенні навчальних завдань. В аспекті визначення специфіки професійної діяльності вчителя як фасилітатора вагомої значущості набувають уточнення в розумінні ключових понять, які відбивають гуманістичні напрями сучасного виховання, – «педагогічна допомога», «педагогічна підтримка», «педагогічний супровід» (Т. Анохіна, В. Бедерханова,

О. Газман, Н. Крилова, І. Фрумін, С. Юсфін та ін.) (Галіцан, 2012, с. 131).

Взаємодія між учасниками освітнього процесу – це важливий чинник, що впливає на формування комунікативних зв'язків та рівень успішності засвоєння знань. Залежно від виду взаємодії (педагогічна, взаємна, предметна) розрізняють і педагогічний вплив на учасників процесу навчання – прямий або непрямий, керований та некерований. Відповідно й реакція та сприйняття навчального матеріалу можуть відрізнятися. Учні можуть активно сприймати матеріал, ігнорувати його або навіть бути байдужими. Завдання майбутнього вчителя іноземної мови – побудувати свою педагогічну діяльність таким чином, щоб стати фасилітатором освітнього процесу, допомогти учням засвоїти весь необхідний матеріал, створити сприятливий клімат для спілкування іноземною мовою.

Завдання майбутніх учителів іноземної мови полягає у сприйманні учня як суб'єкта навчальної діяльності. Вчитель допомагає опанувати ключові компетентності сучасності засобами іноземної мови, а отже, створити сприятливу атмосферу уроку, під час якого учні будуть активними, ініціативними, здатними до мислення та роботи в команді, не будуть відчувати тиск, а стурбованість, викликана очікуванням оцінювання, буде відсутня.

Ураховуючи складність процесу фасилітації, зауважимо, що розвиток педагогічної фасилітації відбувається в процесі професійної діяльності та обумовлений індивідуальними якостями майбутніх учителів іноземної мови (Гусакова, 2020, с. 91).

Специфічна діяльність фасилітатора, яка успішно використовується в психології, може бути певним чином адаптована та застосована в навчально-виховному процесі, зокрема під час викладання іноземної мови.

Професійна діяльність майбутнього вчителя іноземної мови повинна характеризуватись налаштованістю на діалог у глибокому розумінні цього поняття. Передусім мається на увазі: по-перше, щира повага до думок і позицій тих, хто навчається, аж до готовності за достатніх підстав змінити власну позицію; по-друге, намагання долучити їх не тільки до готових духовних цінностей, а й до діалогічного за своїми механізмами процесу їхнього творення; прагнення до здійснення фасилітації, тобто якнайбільшого сприяння особистісному зростанню кожного підопічного, гармонійному розгортанню його здібностей у їхній індивідуальній своєрідності. Водночас педагог-гуманіст не нав'язує своєї позиції, адже він не тільки любить дитину, але й поважає її. Ця повага втілюється в шануванні особистості й гідності учня. Така теорія фасилітативної взаємодії чітко відображає загальний образ майбутнього вчителя іноземної мови – фасилітатора, який налаштовує учнів на комунікативну діяльність в іншомовному середовищі. І якщо загальні принципи фасилітації (толерантність, гуманізм тощо) не викликають особливих труднощів під час організації процесу навчання іноземної мови, то створення сприятливої іншомовної атмосфери та здатність перейти той комунікативний бар'єр, що зазвичай існує в учнів, – завдання підвищеного рівня складності. Неприятлива атмосфера уроку може змінити активний спосіб сприймання матеріалу на байдужий і навіть на ігнорування, а це так само призведе до негативного ставлення до іноземної мови (Галіцан, 2012).

Головне завдання майбутнього вчителя іноземної мови – фасилітатора – донести ідею успішного вивчення мови, індивідуального пошуку інформації та особистісних змін, що прямо впливають на процес навчання. Фасилітація процесу

вивчення іноземної мови сприяє творчому засвоєнню інформації, формуванню критичного мислення, співпраці з учнями. Така позиція допоможе створити клімат заняття, при якому учні не будуть боятися говорити іноземною мовою й робити помилки, адже вони отримають підтримку і схвалення, а не критику.

Отже, майбутній учитель іноземної мови в ролі фасилітатора залишається дослідником, оскільки не має однозначних відповідей на всі запитання. Це підвищує активну позицію учнів та оптимізує процес їхньої свідомості при вивченні іноземної мови.

У своїх роботах К. Роджерс розглядає три головні настанови для педагога-фасилітатора: конгруентність (істинність), прийняття (або довіра) та емпатичне розуміння (вміння розуміти внутрішній світ) (Роджерс, 1976).

Ефективна фасилітативна педагогічна взаємодія передбачає наявність таких етапів у роботі вчителя, зокрема вчителя іноземної мови:

- схвалення;
- прийняття;
- довіра.

Майбутній учитель іноземної мови повинен схвалювати почуття, думку та особистість учня, намагатися зрозуміти його точку зору, особливості розвитку, тобто сприймати учня як особистість, здатну до різноманітних почуттів. Такий учитель здатний прийняти байдужість учня, його прагнення до дрібних досліджень, так само, як і спроби досягнути важливих цілей, що загалом означає довіру до учня.

Крім того, такий учитель здатен до емпатії, яка одночасно може заважати навчанню і стимулювати його (Гусакова, 2020, с. 92).

Викладач, який поводить себе природно і в безоцінній манері розуміє та приймає внутрішній світ своїх студентів, створює

фасилітативний супровід їхнього навчання, значущий для розвитку особистості і становлення її суб'єктності в усьому різноманітті індивідуальних проявів. Якщо необхідні складники відсутні, викладач згубно впливає на особистість учнів (Нестеренко, 2014).

Отже, педагогічна фасилітація майбутніх учителів іноземної мови – це специфічна діяльність, яка стимулює процес вивчення мов та заохочує учнів до самостійного творчого навчання та комунікації за підтримки вчителя, який має фасилітативні вміння. Такі вміння формуються в результаті виконання різноманітних завдань під час професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови, що залежить від умов навчання, організації освітнього процесу, а також індивідуальних особливостей.

Під фасилітативними вміннями вчителя сучасні дослідники Н. Нестеренко, О. Фісун, Н. Волкова та ін. розуміють набуту здатність, що допомагає створювати атмосферу, яка сприятиме гармонійному розвитку сучасної особистості. На основі вивчення праць сучасних педагогів-науковців, які досліджували тему фасилітації, визначено, що фасилітативні вміння є комплексними і включають кілька груп умінь.

У педагогіці та психології існує велика кількість визначень поняття «уміння». Найчастіше відзначають такі: уміння – це готовність людини виконувати будь-яку діяльність, засновану на здобутих знаннях і навичках; уміння – це засвоєний досвід здійснення різних способів діяльності, що базується на сукупності здобутих знань і навичок; уміння – це незалежне виконання певної дії, засноване на доцільному використанні людиною набутих навичок. Загалом формування умінь проходить кілька стадій (ознайомлення, усвідомлення, початкове опанування, самостійне опанування й точне ви-

конання) і завершується формуванням навички.

Під час вивчення іноземної мови доцільно формувати вміння в усіх видах мовленнєвої діяльності засобами фасилітації, а тому важливо розглянути саме фасилітативні вміння майбутніх учителів іноземної мови, що можна сформулювати під час їхньої професійної підготовки. З огляду на те, що на цьому етапі дослідження не існує чіткої класифікації фасилітативних умінь майбутніх учителів іноземної мови, до уваги беремо класифікації фасилітативних умінь педагогів таких дослідників: Н. Волкової, Т. Гури, С. Коломійченко, Н. Нестеренко, О. Фісун та виділяємо ті вміння, що є актуальними саме під час підготовки майбутніх учителів іноземної мови.

Дослідниця С. Коломійченко об'єднала фасилітативні вміння педагога в три групи та запропонувала таку класифікацію: комунікативні (вербальні й невербальні засоби комунікації), емпатійні (здатність чути, розуміти й відчувати іншого, співчувати) та оцінно-рефлексивні (об'єктивно оцінювати результати та аналізувати ситуацію спілкування) вміння (Трухан, 2019, с. 153).

Найбільш розширену класифікацію запропонували Н. Волкова, Т. Гура, Н. Нестеренко та О. Фісун. Вони схилиються до єдиної думки та виокремлюють такі *фасилітативні вміння*:

- установлювати та налагоджувати просту і плідну комунікацію між усіма членами навчальної групи, включаючи себе;
- слухати уважно, спостерігати, запам'ятовувати водночас хід подій і стиль поведінки учнів (студентів);
- аналізувати та корегувати дії учнів (студентів), зокрема за рахунок мовних умінь, які забез-

печують адекватне логіко-сміслові взаєморозуміння учасників спілкування;

- діагностувати й заохочувати ефективну (корегувати неефективну) поведінку;
- сприяти та допомагати створенню ефективної поведінки;
- не використовувати «наступальних» і «оборонних» форм спілкування, забезпечувати зворотний зв'язок між учасниками освітнього процесу;
- викликати довіру учнів, бути терплячим;
- обирати нейтральну позицію при оцінюванні роботи, бути справедливим (Волкова&Степанова, 2018; Гура, 2014; Нестеренко, 2014; Фісун, 2010).

Отже, аналізуючи цю класифікацію, зазначаємо, що фасилітативні вміння майбутніх учителів іноземної мови є необхідним доповненням до традиційних методик викладання. Учитель-фасилітатор, який викладає іноземну мову, сприймає учнів без оцінювання, розуміє їхній внутрішній світ та переживання, забезпечує підтримку (фасилітацію) вивчення іноземної мови. Так само учні отримують самостійність під час опрацювання навчального матеріалу іноземною мовою й відповідальність за результати своєї роботи. Учитель іноземної мови стимулює пізнавальну діяльність, командну роботу, співпрацю за допомогою відповідних фасилітативних технік, співпрацює з учнями при виборі навчального матеріалу, використовує запропоновані ними ідеї та поважає особистість кожного учня.

На думку І. Пундика, можливостями фасилітації володіють технології, які будуються на випереджальній, проблемній, діяльнісній, діалоговій, особистісно-смісловій та емоційно-психологічній ос-

нові. Вони забезпечують сприятливий психологічний клімат у процесі навчання, простір свободи для прийняття самостійних рішень, самоствердження й самореалізації в навчальній діяльності, розвиток особистісного потенціалу учнів; стимулюють та мотивують процес усвідомленого навчання. Це відбувається за рахунок особливого стилю спілкування й надання учням суб'єктної позиції в навчанні через залучення учнів до цілепокладання, самопізнання, контролю й рефлексії власної навчальної діяльності, у результаті чого відкриваються її особистісні смисли й виникає потреба в саморозвитку (Волошко, 2016, с. 101).

Зазначимо, що фасилітація процесу навчання іноземних мов передбачає спрямованість узгоджених дій суб'єктів освітнього процесу передусім для виявлення й усунення причин, що створюють проблеми та складнощі у професійній підготовці майбутніх учителів іноземної мови. Тож перед учителем стоїть не менш важливе завдання, що полягає у фасилітації особистісного розвитку творчих здібностей та фасилітативних умінь. Майбутній учитель іноземної мови в ролі фасилітатора заохочує самостійність і відповідальну свободу учнів, активізує пізнавальні функції і сприяє розвитку лідерської позиції учнів.

Успішна комбінація зазначеного комплексно впливає на процес навчання іноземної мови: оптимізує процес професійної свідомості та самоорганізованості, сприяє креативному мисленню під час вивчення іноземних мов та створює умови для розвитку активної особистісної позиції та самореалізації учнів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи, наголосимо на тому, що сучасна роль майбутнього вчителя іноземної мови та його позиція у викладанні мови є особистісно-професійною характеристикою й виконує

низку додаткових функцій, а саме: ставлення до процесу викладання іноземної мови, учасників процесу навчання, забезпечення необхідних умов адаптації до процесу вивчення іноземної мови. Для того, щоб фасилітація була успішною, вчителю іноземної мови необхідно володіти низкою вмінь, зокрема забезпечувати індивідуальну підтримку діяльності учнів, розуміти внутрішній світ кожного, взаємодіяти в процесі вивчення іноземної мови з учнями, допомагати у вирішенні питань, пов'язаних із вивченням мови, в основному інтерактивно, при цьому бути доброзичливим, створювати атмосферу, сприятливу для самоосвіти й самовираження. Фасилітативні вміння дозволяють майбутнім учителям іноземної мови правильно орієнтуватися у взаєминах з учнями та робити свою педагогічну діяльність індивідуальною, базуючи її на гуманістичних засадах.

Перспектива подальших наукових досліджень у цьому напрямі полягає у вивченні та теоретичному аналізі наукових результатів із проблеми визначення технологій розвитку фасилітативних вмінь майбутніх учителів іноземної мови.

Література

- Волкова Н. П., Степанова А. А.** Фасилітатор як важлива рольова позиція сучасного викладача вишу. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Педагогічні науки. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2018. № 1 (15). С. 228 – 234.
- Волошко Г.** Фасилітативний підхід у діяльності викладача як сучасний напрям реформування вищої освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2016. № 9. С. 96 – 106.
- Галіцан О. А.** Теоретичне підґрунтя проблеми застосування принципів педагогічної фасилітації у професійній діяльності вчителя сучасної школи. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 16: Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики: зб. наук. праць*. Київ, 2012. Вип. 18 (28). С. 129 – 132.
- Гусакова О. О.** Педагогічна фасилітація в контексті професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2020. № 5 (336). С. 88 – 96.
- Гура Т. В.** Педагогічна фасилітація – механізм розвитку лідерського потенціалу студентів в умовах технічного університету. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2014. № 3. С. 32 – 44.
- Нестеренко В. В.** Фасилітативна підтримка студентів у процесі їхньої самореалізації і саморозвитку як суб'єктів самостійної навчальної діяльності. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. «Педагогічні науки»*. Херсон, 2014. С. 248 – 254.
- Смовженко Л.** Сучасні підходи до викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. Вип. 61. Львів, 2014. С. 244 – 250.
- Трухан Г. В.** Фасилітативні вміння сучасного вчителя: суть, структура, місце в системі педагогічної фасилітації. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2019. № 47. С. 146 – 156.
- Фісун О. В.** Педагогічна фасилітація як багатозначний феномен. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: зб. наук. праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди*. 2010. № 34. С. 133 – 139.
- Cyr L. F.** Facilitation competence: A catalyst for effective Extension work. *Journal of Extension*. 2008. № 46 (4). Article 4RIB2. URL: <http://www.joe.org/joe/2008august/rb2.php>.

Rilla E., Paterson C., Manton L., & Day P. Fa-cil-i-ta-tion: The road to effective meetings. *Journal of Extension*. 2006. № 44 (2). Article 2TOT5.
URL: <http://www.joe.org/joe/2006april/tt5.php>.

Rogers C. R. The interpersonal relationship in the facilitation of learning. *Educational Forum*. 1976. Vol. XI. № 4. P. 136–154.

References

Volkova, N. P., & Stepanova, A. A. (2018). Fasyliator yak vazhlyva rolova pozytsiia suchasnoho vykladacha vyshu [The Facilitator as an Important Role Position of the Modern Teacher of Higher Education]. *Visnyk universytetu imeni Alfreda Nobelya. Pedagogichni nauky – Bulletin of Alfred Nobel University. Pedagogy science, 1 (15)*, 228-234 [in Ukrainian].

Voloshko, H. (2016). Fasyliatyvnyi pidhid u diialnosti vykladacha iak suchasnyi napriam reformuvannia vyshchoi osvity [Facilitative Approach as a Modern Way of Higher Education Reform]. *Prdagogichni nauky: teoriia, isririia, innovatsiini tekhnologii – Pedagogy Sciences: Theory, History, Innovative Technologies, 9*, 96-106 [in Ukrainian].

Halitsan, O. A. (2012). Teoretychne pidgruntia problemy zastosuvannia pryntsyypiv pedahohichnoi fasyliatsii u profesiinii diialnosti vchytelia suchasnoi shkoly [Theoretical Basis of the Problem of Applying the Principles of Pedagogical Facilitation in the Professional Activity of the Teacher of the Modern School]. *Naukovyi chasopys NPU im. M. P. Dragomanova: zb. nauk. prats – Scientific journal of M. P. Dragomanov National Pedagogical University, 18 (28)*, 129-132 [in Ukrainian].

Husakova, O. O. (2020). Pedahohichna fasyliatsiia v konteksti profesiinoi pidhotovky maibutnih uchyteliv inozemnoi movy [Pedagogical Facilitation in the Context of Professional Training of Future Foreign Language Teachers]. *Visnyk Luhan-*

skoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka – Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University, 5(336), 88-96 [in Ukrainian].

Hura, T. V. (2014). Pedahohichna fasyliatsiia – mekhanizm rozvytku lider-skoho potentsialu studentiv v umovakh tekhnichnoho universytetu. [Pedagogical Facilitation is a Mechanism for Developing Students' Leadership Potential in a Technical University]. *Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnyimi systemamy: filosofii, psykholohiia, pedahohika, sotsiologiia – Theory and Practice of Social Systems Management: Philosophy, Psychology, Pedagogy, Sociology, 3*, 32-44 [in Ukrainian].

Nesterenko, V. V. (2014). Fasyliatyvna pidtrymka studentiv u protsesi yikhnoi samorealizatsii i samorozvytku yak subiektiv samostiinoi navchalnoi diialnosti [Facilitative Support of Students in the Process of their Self-Realization and Self-Development as Subjects of Independent Educational Activity]. *Zbirnyk naukovykh prats Khersonskoho derzhavnogo universytetu «Pedagogichni nauky» – Collection of Research Papers Kherson State University «Pedagogical Sciences», 65*, 248-254 [in Ukrainian].

Smovzhenko, L. (2014). Suchasni pidhody do vykladannia inozemnyh mov u vyshchych navchalnyh zakladah [Modern Approaches to Teaching Foreign Languages in Higher Education Institutions]. *Visnyk Lvivskogo universytetu. Seriiia filologichna – Visnyk of the Lviv University. The series is philological, 61*, 244-250 [in Ukrainian].

Truhan, H. V. (2019). Fasyliatyvni vminnia suchasnoho vchytelia: sut, struktura, mistse v systemi pedagogichnoi fasyliatsii [Facilitative Skills of a Modern Teacher: Essence, Structure, Place in the System of Pedagogical Facilitation]. *Teoriia ta metodyka navchannia ta vykhovannia – Theory and Methodology of Teaching and Education, 47*, 146-156 [in Ukrainian].

Fisun, O. V. (2010). Pedagogical Facilitation as a Multifaceted Phenomenon [Pedagogical Facilitation as a Multifaceted Phenomenon]. *Zasoby navchalnoi ta naukovo-doslidnoi roboty: zb. nauk. prats KHPU im. H. S. Skovorody – Means of Educational and Research Work: Collection of Scientific Works of KhNPU named after H. S. Skovoroda*, 34, 133-139 [in Ukrainian].

Cyr, L. F. (2008). Facilitation competence: A catalyst for effective Extension work. *Journal of Extension*, 46 (4), Article 4RIB2. Retrieved from <http://www.joe.org/joe/2008august/rb2.php> [in English].

Rilla, E., Paterson, C., Manton, L., & Day, P. (2006). Fa-cil-i-ta-tion: The road to effective meetings. *Journal of Extension*, 44 (2), Article 2TOT5. Retrieved from <http://www.joe.org/joe/2006april/tt5.php> [in English].

Rogers, C. R. (1976). The interpersonal relationship in the facilitation of learning. *Educational Forum*, XI, 4, 136-154 [in English].

***

Гусакова О. О. Фасилітативні вміння майбутніх учителів іноземної мови: характеристика та структура

У статті визначено сутнісні характеристики та структуру фасилітативних умінь майбутніх учителів іноземної мови. У сучасній науці існує велика кількість ефективних підходів до викладання іноземних мов, але найбільш актуальними можна вважати комунікативний. Доведено, що успішне засвоєння іноземних мов через комунікативний підхід потребує використання майбутніми вчителями іноземних мов сучасних освітніх технологій та фасилітативних умінь. Розглянуто діяльність фасилітатора, яка успішно використовується в психології, адаптується й застосовується в навчально-виховному процесі, зокрема під час викладання іно-

земної мови. Визначено, що головне завдання майбутнього вчителя іноземної мови – фасилітатора – донести ідею успішного вивчення мови, індивідуального пошуку інформації та особистісних змін, що прямо впливають на процес навчання.

Доведено, що фасилітація процесу вивчення іноземної мови сприяє творчому засвоєнню інформації, формуванню критичного мислення, співпраці з учнями. Для того, щоб фасилітація була успішною, вчителю іноземної мови необхідно володіти такими вміннями, як забезпечення підтримки діяльності учнів, розуміння їхнього внутрішнього світу, взаємодія та допомога в процесі вивчення іноземної мови, при цьому вчитель має бути доброзичливим, створювати атмосферу, сприятливу для самоосвіти й самовираження.

Ключові слова: фасилітативні вміння, фасилітація, майбутні вчителі іноземної мови, викладання іноземної мови, педагогічна фасилітація.

Гусакова О. А. Фасилитативные умения будущих учителей иностранного языка: характеристика и структура

В статье определены существенные характеристики и структура фасилитативных умений будущих учителей иностранного языка. В современной науке существует большое количество эффективных подходов к преподаванию иностранных языков, но наиболее актуальным можно считать коммуникативный. Доказано, что успешное усвоение иностранных языков через коммуникативный подход требует использования будущими учителями иностранных языков современных образовательных технологий и фасилитативных умений. Рассмотрена деятельность фасилитатора, которая успешно используется в психологии, адаптируется и применяется в учебно-воспитательном процессе, в частности во время преподавания иностранного языка. Определено, что глав-

ная задача будущего учителя иностранного языка – фасилитатора – донести идею успешного изучения языка, индивидуального поиска информации и личностных изменений, которые прямо влияют на процесс обучения.

Доказано, что фасилитация процесса изучения иностранного языка способствует творческому усвоению информации, формированию критического мышления, сотрудничества с учениками. Для того, чтобы фасилитация была успешной, учителю иностранного языка необходимо обладать такими умениями, как обеспечение поддержки деятельности учащихся, понимание их внутреннего мира, взаимодействие и помощь в процессе изучения иностранного языка, при этом учитель должен быть доброжелательным, создавать атмосферу, благоприятную для самообразования и самовыражения.

Ключевые слова: фасилитативные умения, фасилитация, будущие учителя иностранного языка, преподавание иностранного языка, педагогическая фасилитация.

Husakova O. O. Facilitative Skills of Future Foreign Language Teachers: Characteristics and Structure

The article defines the essential characteristics and structure of facilitative skills of future foreign language teachers. In modern science, there is a large number of effective approaches to teaching foreign

languages, but the communicative one can be considered as the most relevant. It has been proven that successful acquisition of foreign languages through the communicative approach requires the use of modern educational technologies and facilitative skills by future foreign language teachers.

The activity of a facilitator, which is successfully used in psychology, adapted and applied in the educational process, in particular in the process of teaching a foreign language, has been considered. It has been determined that the main task of a future foreign language teacher-facilitator is to convey the idea of successful language learning, individual information retrieval and personal changes that directly affect the learning process. It has been proven that facilitation of the process of learning a foreign language promotes creative assimilation of information, the formation of critical thinking and cooperation with students. In order to make facilitation successful, a foreign language teacher must have such skills as providing support for students, understanding their inner world, interaction and assistance in learning a foreign language, as well as be friendly, create the atmosphere conducive to self-education and self-expression.

Keywords: facilitation skills, facilitation, future foreign language teachers, foreign language teaching, pedagogical facilitation.